

Pravnik

2005

**Sudska
praksa**

154, str. prazna

Europski sud za ljudska prava: predmet Dražić protiv Hrvatske (11044/03)

U nedavnoj presudi u predmetu Dražić, Europski sud za ljudska prava utvrdio je da je Republika Hrvatska prekršila pravo tužitelja na pristup sudu donošenjem zakona kojim je na duži rok prekinula sve sudske postupke određene vrste.

Presuda u predmetu Dražić donesena je u pisanom obliku 6. listopada 2005. godine. Temelji se na sličnoj pravnoj i činjeničnoj podlozi kao predmet Mežnarić, u kojem je presuda objavljena istog dana. Treba napomenuti da nijedna od te dvije presude još nije postala konačna.

Postupak pred ESLJP-om pokrenut je zbog povrede članka 6. (pravo na pristup sudu) i 13. (pravo na djelotvorno pravno sredstvo) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Tužitelji su udovica i dva sina čovjeka kojeg je 1995. godine tijekom vojne operacije usmrtio neidentificirani pripadnik Hrvatske vojske. Godine 1998., na temelju članka 180. Zakona o obveznim odnosima, pokrenuli su pred Općinskim sudom u Rijeci građanski postupak u kojem su od države tražili naknadu štete.

No, Zakonom o dopunama Zakona o obveznim odnosima (NN 112/1999), donesenim 1999. godine, prekinuti su svi postupci protiv države radi naknade štete za djela pripadnika vojske i policije u obavljanju njihovih službenih dužnosti tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj. Istim je dopunama Vlada bila obvezana u roku od šest mjeseci podnijeti Saboru prijedlog zakona kojim bi se uredila odgovornost države za naknadu te štete. Međutim, tek je 2003. godine donesen Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (NN 117/03). Tim je zakonom određeno da se nastave svi postupci prekinuti temeljem Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima.

Na temelju opisanog zakonodavstva, Općinski sud u Rijeci prekinuo je postupak povodom tužbe obitelji Dražić 14. studenog 2001. godine. Postupak je nastavljen tek 13. listopada 2004. godine.

Za odluku Suda o dopuštenosti, odnosno kako bi se utvrdilo jesu li iscrpljena sva domaća pravna sredstva, važna će biti i činjenica da je hrvatski Ustavni sud u sličnom predmetu u ožujku 2004. (odluka br. U-III-829/2004) utvrdio da je dugotrajnim prekidom postupka temeljem zakona došlo do povrede ustavnih prava na suđenje u razumnom roku i na pristup sudu.

Nakon što je iznio činjenice i mjerodavno domaće pravo i praksu, Sud se upustio u razmatranje dopuštenosti i osnovanosti pojedinih zahtjeva.

[...]

I. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije*

17. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da nisu imali pristup sudu jer je Općinski sud u Rijeci prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama iz 1999. Pozvali su se na članak 6. stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

* Korišten je prijevod presude dostupan na web stranicama Uprave za suradnju s europskim sudom za ljudska prava pri Ministarstvu pravosuđa RH, www.pravosudje.hr.

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

A. Dopuštenost

1. Status podnositelja zahtjeva kao žrtve

18. Vlada je tvrdila da podnositelji zahtjeva ne mogu više tvrditi da su žrtve u smislu članka 34. Konvencije budući da je 14. srpnja 2003. godine Sabor donio Zakon o odgovornosti iz 2003. godine koji je propisao da se postupci prekinuti temeljem Zakona o dopunama iz 1999. godine nastavljaaju.

19. Podnositelji se nisu složili s Vladom.

20. Sud smatra da status podnositelja zahtjeva kao žrtve može ovisiti o naknadi koja se dosuđuje na domaćoj razini na temelju činjenica u odnosu na koje podnositelji prigovaraju pred Sudom (vidi odluke Komisije Andersen v. Denmark, br. 12860/87 i Frederiksen and Others v. Denmark, br. 12719/87 od 3. svibnja 1988.; Normann v. Denmark (dec.), br. 44704/98, 14. lipnja 2001. i Jensen and Rasmussen v. Denmark (dec.), br. 52620/99 od 20. ožujka 2003.) i o tome jesu li domaće vlasti priznale, bilo izričito ili u biti, povredu Konvencije. Supsidijarna narav zaštitnih mehanizama Konvencije sprečava ispitivanje zahtjeva tek kad su ispunjena ta dva uvjeta (vidi presudu Eckle v. Germany od 15. srpnja 1982., Series A br. 51, str. 32, stavci 69. et seq. i Jensen v. Denmark (dec.), br. 48470/99, ECHR 2001-X).

21. Sud primjećuje da među strankama nije sporna činjenica da su podnositelji zahtjeva bili lišeni pristupa sudu u razdoblju od studenog 1999. godine do srpnja 2003. godine. No, navodna povreda nije priznata niti jednom odlukom domaćih vlasti, niti je podnositeljima zahtjeva za nju dosuđena ikakva naknada.

22. U takvim okolnostima podnositelji zahtjeva mogu tvrditi da su žrtve povrede prava zajamčenih Konvencijom (vidi, na primjer, predmet Lulić and Becker v. Croatia, br. 22857/02, stavak 34., 24 ožujak 2005).

23. Prema tome, Vladin prigovor treba odbaciti.

2. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava

24. Vlada je nadalje pozvala Sud da odbije zahtjev zbog toga što podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaće pravne lijekove kako to traži članak 35., stavak 1. Konvencije.

25. Dostavili su presliku odluke Ustavnog suda od 24. ožujka 2004. godine u kojoj je u sličnom predmetu presuđeno da je došlo do povrede prava na pristup sudu. Po mišljenju Vlade, promjena sudske prakse Ustavnog suda stvorila je novo domaće pravno sredstvo za navodne povrede prava na pristup sudu.

26. Vlada je istaknula da je postupak u predmetu podnositelja zahtjeva bio još uvijek u tijeku i da su stoga mogli podnijeti ustavnu tužbu u skladu s novom sudskom praksom. Budući da je navedena dozvoljavala Ustavnom sudu ne samo dosuditi naknadu nego i odrediti rok u kojem bi nadležni sud trebao odlučiti o predmetu, Vlada je tvrdila da je takva tužba djelotvorno pravno sredstvo i da bi Sud trebao napraviti iznimku od općeg pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava, prema kojemu se od podnositelja zahtjeva traži da iscrpi samo ona pravna sredstva koja su na raspolaganju u trenutku podnošenja zahtjeva Sudu.

27. Podnositelji zahtjeva osporili su ovo mišljenje. Tvrdili su da su svoj zahtjev podnijeli Sudu prije promjene sudske prakse Ustavnoga suda.

28. Sud podsjeća kako se, u svjetlu nove sudske prakse na koju upućuje Vlada, tužba Ustavnome sudu treba smatrati djelotvornim domaćim pravnim sredstvom za pitanja pristupa sudu, koje treba iscrpiti prije obraćanja Sudu u svim zahtjevima koji budu podneseni nakon

prve odluke kojom se utvrđuje takva nova praksa (vidi Pikić v. Croatia, br. 16552/02, stavak 29., 18. siječanj 2005.). Međutim, Sud je isto tako utvrdio da nisu postojale nikakve posebne okolnosti koje bi opravdale odstupanje od općega pravila o neiscrpljivanju glede zahtjeva podnesenih prije nastanka nove sudske prakse (vidi naprijed navedenu presudu Pikić, stavak 32.). Sud ne vidi nikakvoga razloga odstupiti od ovoga zaključka.

29. U ovome je predmetu zahtjev podnesen Sudu 2. siječnja 2003. godine, a novo je domaće pravno sredstvo postalo dostupno tek 24. ožujka 2004. godine.

30. Stoga Vladin prigovor treba odbaciti.

3. Zaključak

31. Sud primjećuje kako ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Nadalje primjećuje da nije nedopušten niti po jednoj drugoj osnovi. Stoga ga treba proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

32. Vlada je tvrdila su podnositelji zahtjeva imali pristup sudu time što su pokrenuli građanski postupak za naknadu štete pred Općinskim sudom u Rijeci. Činjenica da je sud prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama iz 1999. godine nije ugrozila pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu jer je postupak bio prekinut samo privremeno, do donošenja novog zakona. Donošenjem Zakona o odgovornosti iz 2003. godine, podnositeljima zahtjeva dan je pristup sudu.

33. Vlada je priznala da je između naknadnog donošenja Zakona o dopunama iz 1999. godine i Zakona o odgovornosti iz 2003. godine prošlo četiri godine. Međutim, istaknuli su da je to razdoblje bilo bitno kraće nego u predmetu Kutić, u kojemu je Sud utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu (vidi predmet Kutić v. Croatia, br. 48778/99, ECHR 2002-II).

34. Podnositelji zahtjeva osporili su ta mišljenja. Tvrdili su da je ih je država spriječila u dobivanju naknade za smrt člana njihove obitelji time što nije donijela novi zakon u zadanom roku.

35. Sud ponavlja kako je u članak 6. stavak 1. Konvencije ugrađeno "pravo na sud", a jedan vid toga prava je pravo na pristup, to jest pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima (vidi presudu u predmetu Golder v. the United Kingdom od 21. veljače 1975., Serija A br. 18., str. 13-18, stavci 28.-36.).

36. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po samoj svojoj naravi zahtjeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju zahtjeva iz Konvencije donosi Sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sama bit prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavak 1. ukoliko ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi presudu u predmetu Stubbings and Others v. the United Kingdom od 22. listopada 1996., Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, stavak 50.).

37. Sud nadalje podsjeća kako je u predmetima Kutić i Multiplex utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu prema članku 6. stavku 1. Konvencije, zbog toga što im je, zbog intervencije zakonodavca, bila uskraćena mogućnost da sud o njihovom zahtjevu odlučuje kroz dulje razdoblje (vidi naprijed citirani predmet Kutić v. Croatia, br. 48778/99, stavak 33. i Multiplex v. Croatia, br. 58112/00, stavak 55., 10. srpnja 2003).

38. U ovome predmetu postupak je bio de facto prekinut od 6. studenog 1999., kad je donesen Zakon o dopunama iz 1999. godine. Zbog tog Zakona o dopunama Općinski sud u Rijeci nije mogao nastaviti s ispitivanjem zahtjeva podnositelja zahtjeva barem do srpnja 2003. godine kad je donesen novi zakon.

39. Sud smatra, u skladu sa svojom sudskom praksom (vidi naprijed citirane predmete *Multiplex v. Croatia* i *Aćimović v. Croatia*, br. 61237/00, ECHR 2003§XI), da činjenica da su podnositelji zahtjeva kroz dulje razdoblje bili zakonom spriječeni da domaći sudovi odluče o njihovom zahtjevu građanske naravi, predstavlja povredu članka 6., stavka 1. Konvencije.

II. Navodna povreda članka 13. Konvencije

40. Podnositelji zahtjeva prigovorili su i da nisu imali nikakvo djelotvorno pravno sredstvo na raspolaganju kako je to zajamčeno člankom 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

41. Vlada je osporila taj argument tvrdeći da ustavna tužba Ustavnom sudu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu predstavlja djelotvorno pravno sredstvo za prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na pristup sudu.

42. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s prigovorom koji je već ispitan u ovoj odluci i smatra da ga stoga treba isto tako proglasiti dopuštenim.

43. Uzimajući u obzir utvrđenje koji se odnosi na članak 6. stavak 1. (vidi stavak 39. ove presude), Sud smatra da nije potrebno ispitati je li u ovome predmetu došlo do povrede članka 13., budući da su njegovi zahtjevi manje strogi od zahtjeva članka 6. stavka 1. i njime su obuhvaćeni (vidi, između mnogih izvora, *Osu v. Italy*, br. 36534/97, stavak 432., 11. srpanj 2002.).

PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

44. Članak 41. Konvencije predviđa:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

45. Podnositelji zahtjeva zatražili su ukupno 30,000 EUR na ime nematerijalne štete.

46. Vlada je smatrala da je iznos koji su podnositelji zahtjeva zatražili prekomjeran.

47. Sud primjećuje dugo razdoblje tijekom kojeg su podnositelji zahtjeva bili spriječeni u tome da bude odlučeno o njihovim zahtjevima građanske naravi te smatra kako su se kod njih sigurno javili određeni osjećaji frustracije i tjeskobe koji opravdavaju dosuđivanje naknade za nematerijalnu štetu. Temeljeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi i imajući na umu okolnosti predmeta, Sud podnositeljima zahtjeva zajedno dosuđuje 12.000 EUR, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

[... izostavlja se dio presude vezan uz troškove, izdatke i zateznu kamatu ...]

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. proglašava zahtjev dopuštenim;

2. presuđuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

3. presuđuje da nema potrebe ispitati prigovor na temelju članka 13. Konvencije;

4. presuđuje

(a) da tužena država podnositeljima zahtjeva zajedno treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeći iznos koji treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

(i) 12.000 EUR (dvanaest tisuća eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) sve poreze koje bude trebalo zaračunati

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. odbija ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 6. listopada 2005. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

160. str. prazna